

"KNJIGA DRUGOVA"

(nastavak sa 7. str.)

...Izgledalo je, da će Almanah najzad posle duge odiseje završiti svoja lutanja i ugledati konačno svetlost dana, ali su ta nadanja uskoro ponovo propala.

Početkom novembra dolazi do prvog sukoba policije sa Almanahom. Do sukoba je došlo, radi Simičeve pesme „Deset godina“, koja je objavljena u oktobarskom, ili novembarskom broju „Kritike“, a Simić je i nju bio uvrstio u Almanah. Državno tužništvo je naredilo zaplenu toga broja „Kritike“, protiv Simića podiglo tužbu i izvršilo pretres njegovog stana.

Dušan Jerković

Istovremeno su zaplenjeni i rukopisi Almanaha, koji su se nalazili u štampariji „Holjevac“. Osim toga, policija je rasturila i prvih šesnaest stranica sloga, koliko je bilo složeno u štampariji.

PONOVNA ZAPLENA

...Tužilac, dr. Moskovita je — (Almanah je otštampan konačno u Kikindi-autor) — nakon što je pročitao uvodnik i pesme sadržane u Almanahu, zabranio štampariji da do daljeg rastura Almanah, a o tome je, 4 februara poslao pismeni izveštaj Glavnom tužiocu u Novom Sadu...

...Zamenik Glavnog državnog tužioca dr. R. Nikolić je, posle par dana, odobrio postupak dr. Moskovite, a osim toga, naredio mu je da zabrani rasturaje knjige „obzirom da je već u naslovu „Socijalni liričari“ i „Knjiga drugova“, iako prikriiveno, sadržana komunistička tendencija cele knjige.

Protiv onih pak — naredjivao je dalje Glavni državni tužilac — za koje je jasno da su u odnosnim sastavcima (pesmama) direktno ciljali na to, da se potstrekne na nasilje prema državnim vlastima, i uopšte, ugrozi javni mir, ili dovede u opasnost javni poredak... povećete krivični postupak, zbog zločina iz čl. 1 tač. 1 u vezi sa čl. 18 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi.“...

PESNIK — ISLEDNIK

...Deset dana kasnije (19 avgusta), sproveden je (Popović) od specijalnog vojnog agenta i jednog policijskog narednika, u Sarajevo, kako je to Sarajevska policijska direkcija tražila, od kikindske policije.

Samo tri dana posle, uhapšen je i Novak Simić, „radi komunističkog“, kako je policijski činovnik zapisao u „uhapšenici“. (Husnija Cengić i Riza Ramić su bili uhapšeni nekoliko dana ranije).

...Tkalčević, komandant policijske straže u Bosni i Hercegovini, jedan je od glavnih dželata u ovom paklu. Često je šunjajući se kao mačak, obilazio hodnike i stepeništa, da kontrolise uhapšene i stražare. Nemarne stražare je psovao i tukao, tu, pred zatvo-
renicima. Derao se, da se orilo hodnicima:

— Ako će da padne, podupri ga bajonatom!

— Ako padne, kundakom mu prebroj rebra!

...Dva, tri, druga, taj uzavreli novovjerni pakao buržoazske inkvizicije, nisu mogli da nervno i psihološki podnesu — navukli su im ljudjačke košulje. „Etno mu sad komunizma!“ „Vata muve po ćeliji“ — govorio je Tkalčević, obraćajući se nama po hodnicima. „I vas ćemo ovako lepo udesiti, čeknite samo koji dan.“ Zakocenuo bi se pri tome od slatkog, neodoljivog smeha... (iz sjećanja Rize Ramića, na robovanje sa Jovanom Popovićem, Nevakom Si-

jim rešenjem od 12 oktobra, naredio istražni zatvor kod Suda za zaštitu države, jer su se svi uhapšeni nalazili sve dotada, samo u policijskom pritvoru.

Obrazlažući ovakvu svoju odluku, dr. Gradnik je naveo, da je Simić, a to je isto učinio i kod ostalih, na osnovu sprovedene istrage „...temeljno sumnjiv, jer je pisao pesme sa čijom se sadržinom propagira i ubedjuju drugi, da treba promeniti politički i socijalni poredak u državi, nasilno, zločinom, ili ma kojom vrstom terorizma...“

„PREDGOVOR KIPTI OD MRZNJE...“

Obrazlažući svoje rešenje, Istražni sudija (Okružnog suda u Kikindi, koji je, kasnije, po odluci Suda za zaštitu države, primio u svoju nadležnost ovaj slučaj) je naveo da „...po podacima fraganja i po iskazima svedoka, te samih osumnjičenih, postoji temeljita sumnja da su osumnjičeni vršili propagandu da se javni poredak nasilno u državi izmeni.

Osumnjičeni su naime sporazumno, sa još drugim licima, štampali u ovdajšnjoj štampariji Sedjakova „Knjigu drugova“, u kojoj se... napada na postojeće uređenje i poredak u državi, te se propagira, da se ono oružjem, silom, izmeni i da se stvori uređenje u kome će gospodari biti radnička klasa „PROLETERI“.

Sam naslov knjige — kaže se dalje u rešenju — te bojenje prvog lista je bunt protiv sadašnjeg stanja, a predgovor ove knjige kipti od mržnje prema postojećem društvenom uređenju, i odaje duh cele knjige, koja propagira

DOZIV IZGUBLJENIH PUTNIKA

Idite,
nosite gordo zastavu srama i propadanja.
Idite u ponor sa rascvetalom pesmom na usni.

Kujem vaš daleki doziv sa hiljadu strana
kroz nemu, neprodrtu, neprijateljsku noć.

Idite, Pred vama duh vaš lebdi
kao bludeći modri plamen
nad vodama u kojima se duša vaša utopila.
Kroz poderotinu odela viri goto telo.
Kroz plamteće oči viri večni mladi bunt.

Izgubljeni putnici, vi ste otišli svesno propasti,
ja čujem uvek poslednji šapat iznemoglih vaših usana
Ja sam ostao ovde sam i pružam ruke za vama,
ja sam ostao ovde raspet na svim raskršćima,
i svuda, gde ste lebdeli nad vama
moja čudna daleka ljubav.

I kupim vaše dozive kao plamen iznemoglih sveća,
o kada bi postali ogroman moćni krak
na koji odgovara sve.

JOVAN POPOVIĆ

mićem i Husnijom Cengićem, u sarajevskom zatvoru, gde su se neko vreme zajednički nalazili zatvoreni.)

...Državni sud za zaštitu države poslao je, primivši ovakve izveštaje od Sarajevske policije, specijalnog istražnog sudiju dr. Alojza Gradnika, koji je već tada bio afirmiran slovenački pesnik, sa ovlašćenjima da postupak okonča, i da utvrdi krivice optuženih i njihove veze sa Komunističkom partijom. (9)

Istragu i saslušanja specijalni islednik je otpočeo već prvih dana oktobra. Dr. Gradnik je, nakon saslušanja, svo-

nasilje i nasilnu izmenu državnog poretka...“

„NE OSECAM SE KRIVIM...“

...Prvo je saslušan Jovan Popović (na sudjenju) koji je odmah izjavio: „Razumeo sam optužnicu i ne osećam se krivim.“

...Na zahtev tužioca, pročitana je Popovićeva pesma „Odahnuti“, a posle i poema „Doziv izgubljenih putnika“.

...Sa socijalnog gledišta rukovodio me je socijalni moral, onaj i onakav kako ga ja shvatam! — izjavio je na to Popović.